

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies primus et secundus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1866

§. VI. Beato exsulanti substituitur Meinhardus; hocque pulso, ille
restituitur, ac denuo expellitur, et exsul moritur ac sepelitur Lambaci anno
MXC.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73889](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73889)

A *ibidem sic habent*: Quod cum in Germaniam insonuit, ei rex et sui fere omnes contradixerunt, et pro nihilo id prorsus habuerunt; et hoc regis solummodo complices et fautores. Cæteri, quibus mens sanior, non ita; ex quibus episcopi, patriarcha Aquilegiensis (*Singifridus, seu Sigewardus, qui ad schismaticos postea transiit*) episcopus Salzburgensis (*S. Gebehardus*), Pataviensis (*B. Altmannus*), qui et ipse cathedra sua pulsus est a rege, necnon Wurzburgensis (*B. Adalbero*) et pene omnes Saxonici; necnon duces, Rudolfus (*Suevia*), Bertholdus (*Carinthia*), Welf (*Bavaria*), et cæterorum regni primatum pars non modica, cum Apostolico non dubitanter sentiebant, qui prædictæ conspirationi interesse noluerunt; unde et dehinc a rege vocati ipsum devitabant, cum propter anathema, tum etiam, quod non maxime in illum confidebant. Rursus ad annum 1089 *ibidem ait*: In Teutonicis partibus quatuor episcopi in Catholica communione persisterunt, videlicet Wirzburgensis, Pataviensis, Wormatiensis, Constantiensis, sed et Metensis episcopus, quorum confortamento reliqui Catholici schismaticis a principio restiterunt.

a veteribus laudantur,

B *84 Nec minus ipsum, imo et Herimannum Metensem; a sua inter paucos probatæ fidei Germaniæ antistites commendavit sæpe memorati S. Gebehardi biographus in hujus Vita apud nos data in Appendice ad diem 16 Junii, ex qua sequentia accipe. Tempora nimirum tunc valde periculosa instabant, cum præter Christi athletam nostrum, dominum Gebehardum archiepiscopum Salzburgensem, Altmannum Pataviensem, Adilberonem Wirzburgensem, Herimannum Metensem, Meginwardum Frisingensem, præter hos solos quinque in toto regno Teutonico episcopus Catholicus inveniri non poterat. Paulus Bernriedensis in Vita S. Gregorii VII, cap. 6, in Opere nostro tom. VI Maii, pag. 125, Adalberonem cum eodem Hermanno accensuit veridicis et approbatis religiosisque viris, quos consulendos suasit dubitantibus, utrum pro Gregorio, an pro Henrico justitia steterit. Alium ex eadem Vita locum infra dabimus, ubi de restituto sedi suæ Adalberone agemus, aliisque supra laudato Bertholdo, dum de ejusdem obitu sermo fiet.*

C et Catholicis partibus constanter adhererunt.

C *85 Ceterum, cum ex dictis non lubeat mihi luctuosa illa tempora exponere, solum paucis ostendam, B. Adalberonis gesta a jam recitatis elogiis non dissonare. Eodem anno, quo Wormatiensis pseudo-synodus habita fuerat, ambo prædicti præsules, Schafnaburgensi rursus teste, in Paschate convenerunt cum Rodulfo Suevorum, Welfone Boioariorum, et Bertholdo Carentinorum ducibus, Sedi Apostolicæ addictis, contuleruntque consilia de reducendo ad officium rege, paceque Ecclesiæ et imperio restituenda. Adfuit etiam Adalbero eorumdem conventibus Ulmæ ac Triburiae, cui et legati Sedis Apostolicæ interfuerunt, et in qua multi episcopi, abbates aliique Ecclesiæ reconciliati fuere, eodem anno celebratis. Denique, ne longior sim, anno 1083, cum non posset ipsemet, per legatum suum adfuit, subscripsitque synodo Quindilburgensi, in qua tum alia utiliter decreta fuere, tum excommunicationis sententia adversus Guibertum antipapam, quem Henricus per schismaticos suos in Apostolicam Sedem, vivente Gregorio, intrudendum curaverat, et episcopus eidem antipapæ adherentes sollemniter promulgata est, ut discimus ex Bertholdo*

Constantiensi ad eundem annum, unde sequentia descripsi.

86 Hermannus rex (a Catholicis suspectus Henrico) in Quintinilburg Pascha celebravit, ubi et legatus domini Apostolici (Otto episcopus Ostiensis) in ipsa Paschali hebdomada generalem synodum cum archiepiscopis, episcopis et abbatibus, S. Petri fidelibus, sollemniter celebravit. Interfuit autem huic synodo Gebehardus, reverendissimus Juvaviensis archiepiscopus, item venerabilis Hartungus (alias Hartwigus) Magdeburgensis archiepiscopus cum suis suffraganeis. Item suffraganei Moguntiae sedis de Saxonia: nam Wirzburgensis (Adalbero) et Wormatiensis (Adalbertus) Augustensis quoque (Giwoldus) et Constantiensis (Gebhardus) de: Alemannia, qui que ipsi canonica necessitate impediti venire non potuerunt, per legationem suam se sancto concilio representaverunt, seque per omnia ejusdem synodi statutis assensuros, mandaverunt.

87 Deinde post alia, ut dixi, decreta sequitur ibidem: In fine autem synodi sententia anathematis cum ardentibus candelis promulgata est in Guibertum hæresiarcham. Sedis Apostolicæ pervasorem, et in apostatas S. Petri, Hugonem Albanensem, Joannem Portuensem, exepiscopos, Petrum excancellarium. Item Leomarum Bremensem, Utonem Hildinesheimensem, Ottonem Constantiensem, Burchardum Basiliensem, Huzmannum Spirensensem, exepiscopos. Item in Wezilnem Moguntinum invasorem, Sigefridum Augustensem, Nortbertum Curiensem, in hos, inquam, et in omnes eorum complices inevitabilis sententia anathematis promulgata est. Hac pauca de B. Adalberonis fide et constantia in causa Ecclesiæ Dei perstrinxisse sufficiat, quæ ex iis, quæ propterea passus fuit, solide confirmantur.

AUCTORE C. S.

Adalbero per legatos subscripsit synodo Quindilburgensi,

in qua excommunicatione antipapæ etc. promulgata fuit.

E

§ VI. Beato exsulanti substituitur Meinhardus; hocque pulso, ille restituitur, ac denuo expellitur, et exsul moritur ac sepelitur Lambaci anno MXC.

E *andem, quam passim alii ejus temporis Germaniæ Catholici antistites constantiæ suæ mercedem sub Henrico IV tulerunt, etiam retulit B. Adalbero, e sua sede expulsionem. Sed quo tempore Adalbero? In hoc sede hallucinatum fuisse biographum in Vita recedenda, supra observavi. Poeta vero verbis, num. 72 jam datis, annum assignavit 1084, dicens:*

Beatus diu ante annum 1084 e sua civitate excessit,

Lustra bis octo super milenos quatuor annos Currebant, propria cum cessit Adalbero sede:

Nam sedis lustra pro totidem quinquenniis accepta conficiunt annos octoginta, qui annis mille et quatuor additi deducunt ad citatum annum 1084: at difficile capti est, quo pacto Adalbero, furentem in Catholicos præsules Henrico rege, tam diu in sede sua tutus permanserit. Certe jam inde ab

anno

AUCTORE
C. S.

anno 1078 suam Salisburgensem S. Gebehardus reliquit, ac forte etiam biennio citius Pataviensem B. Altmannus; de quorum primo consule Vitam in Opere nostro parte 1 tomi VI Junii in Appendice ad diem 16 ejusdem mensis; de altero Commentarium tom. II Augusti pag. 565.

in eaque non
amplius erat
anno 1077,
quo hæc ob-
sessa fuit;

89 Adhæc Adalbero diu ante annum 1084 non modo Henricum regem, verum etiam Herbipolenses suos, Henricianis partibus addictos, adversantes sibi habuit, quorum urbem Rudolphus, Sæviæ dux, a Catholicis principibus adversus Henricum rex electus, propterea anno 1077 frustra oppugnavit. Ita discimus ex Annalista Saxonie a Sigismundo Calles parte 1 Annalium Austriæ ad hunc annum 1077 relato, cujus Saxonis hæc ibi verba sunt: Mense Augusto rex Rodolphus Wirceburgenses Heinricum fidem servantes, et tam se (Rudolphum) quam Adalberonem episcopum suum, contemnentibus, obsedit etc. Consonat plane Conradus abbas Urspergensis in Chronico iisdem fere verbis ad eundem annum dicens: Collecto dehinc a Saxonia exercitu copioso, Rudolphus Wirceburgenses, Heinrico regi fidem servantes, et tam episcopum suum Adalberonem, quam se, contemnentibus obsedit. Jam igitur ab autumno anni 1077 sanctus Antistes e sua

B Herbipolensi sede excesserat, seu vi minisve pulsus ab Henricianis, seu sponte sua, ne eorumdem se furori exponeret.

non tamen
jam tum epi-
scopatu spo-
liatus fuit,

90 Verisimile mihi est, Adalberonem, non simul atque a sede sua exsulare compulsus fuit, episcopatu quoque suo spoliatus, seu, ut ita loquar, ab Henrico exauctoratum fuisse; sed id primo factum, postquam Guibertus anno 1085 ejusdem regis opera in Romanam Sedem intrusus summum Pontificatum usurpaverat; nec ab alio tempore Poetam nostrum Beati expulsionem, quam ab eo repetiisse, quo eidem viventi suffectus fuit Meginhardus II. Verbis enim recitatis ibidem præmiserat ista:

Quidamque invasor iniquus,

Nomine Meinhardus, veneranda sacraria
pressit.

Porro Meinhardi in Adalberonis locum intrusionem ad annum 1085 signal Chronicon Wirceburgense e codice S. Galli a Baluzio editum, et ab Eckhardo tom. I Franciæ Orientalis inter Monumenta historica recensum, quod ad citatum annum 1085 sic habet: Meginhardus Wirziburgensis episcopus constituitur.

C
nec ante an-
num 1085 in
ipsius locum
intrusus Me-
ginhardus
est;

91 Alterum quoque Wirceburgense Chronicon, ex Ms. codice monasterii S. Stephani Herbipolensis ibidem vulgatum, initium quidem episcopatus Meginhardi cum manifesto, sive scriptoris, sive editoris errore anno 1093 illigavit, sed pro hoc legendum esse annum 1085, liquet ex eo, quod ibidem in Adalberone triennium sedis Meginhardo attribuat, vivente Adalberone, quem ejusdem Chronici auctor, anno 1090 obiisse, recte signavit. Item Meginhardus (inquit) fuit administrator ecclesiæ Herbipolensis per III annos, vivente Adalberone. Hisce adde monachum Erphesfordiensem in Additionibus ad Chronicon Lamberti Schafnaburgensis dicentem: MLXXXV Meginhardus quidam doctissimus, sed non secundum scientiam, Wirceburgensis ecclesiæ, vivente Adalbero (alias Adalberone) adhuc episcopo, substituitur. Adde denique et recentiorum Catalogum episcoporum Herbipolensium, in quo sic quoque legitur: Meinhardus II, comes de Rottenburg, multiplici vir eruditione conspicuus, pulso

Adalberone, ab Henrico IV episcopus nominatus est anno MLXXXV, die xxv Maii, Clemente antipapa contra Gregorium VII Ecclesiam invadente.

92 Waltramus ejusdem temporis schismaticus Naumburgensis episcopus in libro de Unitate Ecclesiæ, teste Sigismundo Calles tom. V Annalium Germaniæ pag. 850, B. Adalberoni nostro improbravit, quod hic, ne cum excommunicato rege communicare cogeretur, episcopatum suum sponte dimiserit, et in Weinspergensium munitionem se receperit. Ita schismaticus iste eximie fortitudinis argumentum maledicti loco objecit. At si beatus Præsul propterea sponte recesserit, magnam profecto laudem meruit; ex eoque factum colligitur, cur poeta illius ex sua sede excessum tam sero collocaverit, quia nimirum non de spontaneo exsilio, sed de ejusdem proscriptione per Henricum, deque intruso in ejusdem locum Meinhardo sermonem ibidem habuit. Ut itaque prædicta omnia concilientur, dicendus est B. Adalbero anno 1076 vel sequenti, sive Henricianorum minis compulsus, sive sua ductus religione, ne cum excommunicato rege communicare cogeretur, in voluntarium exsiliū (uti etiam fecit S. Gebehardus Salisburgensis archiepiscopus) processisse; deinde vero ab Henrico fuisse proscriptus; hæcque de expulsionem, non de spontaneo exsilio, locutus esse poeta.

D
at prior emi-
gratio illius
spontanea
fuit:

93 Locum, in quem voluntarius Exsul se tunc recepit, Calles ex Waltramo Weinspergensium munitionem appellat. Sed quæ hæc munio est, vel ubi sita? Nam biographus, poeta, alique Lambacum in Bavaria, sive in Superiori Austria, quod erat paternum ipsius prædium, ipsum secessisse, constanter affirmant. An castrum aliquod erat ejusdem familiæ maternæ? Regulam enim matrem ejus poeta ex potenti Francigenum gente Weinsberga natam canit; de qua vide dicta superius num. 20 et sequenti. Huc equidem propenderem, nisi suspicio aliunde esset, Lambacum alio nomine, nescio qua de causa, Weinspergam a Waltramo appellari. Suspiciandi ratio est, quod laudatus Calles, ibidem de Beati ex capta postmodum Herbipolensi urbe migratione agens, ex eodem Waltramo hæc recitet: In dilectum sibi Montem Vini (ita Weinsberg Latine dicitur) secessit; ibique anno ab Incarnatione Domini MXX obiit. Atqui constat, Adalberonem, non alibi, quam Lambaci diem suum obiisse, et sepultum esse, ubi hodieque quiescit, ut adeo aut Waltramus, et tempore et loco propinquus, hic vehementer errasse, aut Lambacum per Weinsbergam, et Vini Montem designasse omnino videatur. Ita omnia se recte habebunt.

E

secessus Lam-
bacum, forte
etiam Vini
Montem di-
ctum.

94 Lambaci in exsilio suo commorante Adalberone, Rudolphus, qui a Catholicis Germaniæ principibus adversus Henricum rex electus fuerat, ex vulnere in pugna ad Elstram fluvium, in qua hostes devicerat, accepto, anno 1080 mortuus est, eique anno sequenti suffectus Hermannus Lucemburgicus. Hic anno 1086 Henricianarum, ut diximus, partium urbem Herbipolim obsidens, cæso Henrici, qui accurrerat, hostili exercitu, cepit, suoque Episcopo, jam decennio exsulanti, restituit. Bertoldus Constantiensis, qui eidem pugnae interfuit, in Appendice ad Chronicon Hermannii Contracti hoc anno eam multis exponit, quæque ad rem nostram propius pertinent, sic refert: Itaque nostri, per misericordiam Dei victoria polita, in campo certaminis ea nocte castrametati

F
Cæso per Her-
mannum Lu-
cerburgicum
Henricianum
exercitu,

A strametati sunt, et in crastinum ad obsidionem urbis (*Herbipolensis*) reversi absque sanguine eam ceperunt.

captaque
Herbipoli,
E. Adalbero,

95 Deinde Wirceburgensi Episcopo cum magnis laudibus civium, clericorum et laicorum in sedem suam restituto, congruoque militum praesidio civitati imposito, ipsi cum magna gloria et letitia singuli in sua redierunt. Factum est autem hoc praedium in sequenti die post festum sancti Laurentii. *Conradus Urspergensis in suo item Chronico eadem sic breviter memorat*: Anno Domini MLXXXVI Henricus imperator Saxoniam vastat. Wirzburg a Saxonibus et Alemannis obsidetur. Ad quem liberandam imperator copiosum, tam pedum quam equitum, congregat exercitum, pugnaque juxta Bleichfeld commissa, digreditur absque victoria (*dicere poterat, cum magna suorum clade.*) Mox urbe ab hostibus capta, episcopus Adalbero introducit, relictoque cum eo militari praesidio, ad propria quisque proficiscitur.

* l. quam

aliqui Catho-
lici antistes
in suas sedes
restituuntur.

B 96 Ejusdem victoriae ac restituti in sedem suam Adalberonis pariter meminit scriptor synchronus aut suppar, *Paulus Bernriedensis in Vita S. Gregorii VII Papae, a majoribus meis data die 25 Maii, in cuius capite A2, num. 101, eandem ab hoc sancto Pontifice praedictam fuisse, tradidit his verbis*: Suasit (*S. Gregorius consultus, quem post mortem suam in Pontificatu sibi substituendum cuperet*) eligi vicinum Desiderium (*abbatem Casinensem*), licet brevissime victurum, non tamen absque typo victoriae Victorem esse appellandum. Nam in diebus ejus, qui quatuor aptati sunt mensibus, famosam victoriam dedit Dominus Apostolicae Sedis propugnatoribus de adversariis ipsius, per quam etiam cathedram suam, diu ab invasoribus detentam, recepit Wirceburgensis episcopus, nomine Adalbero, vir spectabilis natus, honorabilis vultu et actu, reduces habens venerandos coepiscopos, praedictum Gebhardum Constantiensem, et Hermannum Metensem, qui et ipsi sedes suas amiserant. *Sigismundus Calles tom. V Annal. Eccles. Germaniae, pag. 850 ex Waltramo, quantum apparet, addit, Adalberonem tunc ab Hartwigo, Magdeburgensi archiepiscopo in civitatem suam reductum fuisse. De hac Beati restitutione silet biographus Lambacensis, sed eam non praetermisit poeta noster, ut suo loco videre licet.*

C Sed recepta
per Henricum
Herbipoli,
beatus rur-
sum expelli-
tur.

97 At minime diuturnam beato Antistiti eam sedis suae receptionem fuisse, ex vetustis Chronicis discimus. *Wirceburgense Baluzianum, apud Eckhardum tom. I Franciae Orientalis inter monumenta historica recensum, ad citatum annum 1086 sic habet*: Wirzburg a Saxonibus capta est, et mox ab imperatore acquisita est. Similiter *Annalista Saxo, apud Calles relatus, postquam dicit, Wirceburgum in federatorum potestatem venisse, mox subiungit*: Sed paulo post eadem urbs ab imperatore recipitur, expulsoque Adalberone, Meginhardus cum suis restituitur. *Eadem prorsus habet Conradus Urspergensis, pariter subiungens*: Sed paulo post eadem urbs ab imperatore recipitur, expulsoque Adalberone cum suis, Meginhardus restituitur. *Satis itaque certum est, non multum temporis inter hanc beati Viri in civitatem suam reductionem, iteratamque ex eadem expulsionem intercessisse; an tamen haec potius ad annum 1086, an ad sequentem, referenda sit, non ita constat, cum voces istae mox ac paulo post saltem aliquot mensium intercape-*
Octobris Tomus III.

dinem in simili argumento patiantur. Poeta noster infelicem hunc eventum saltem uno anno praepropere statuit, nimirum:

Anno millesimo quinto, lustrisque bis octo: id est, anno 1083, quo scilicet Herbipolis nondum capta fuerat ab Hermann, nec in eam restitutus Adalbero.

98 Ad posteriorem hanc Herbipolis per Henricianos obsidionem haud dubie referenda sunt, quae de beati Praesulis constantia ex supra dicto Waltramo schismatico episcopo, pro suo genio ipsum propterea pertinacia insimulante, saepe laudatus Calles in *Annal. Eccles. Germ. descripsit hoc modo*: Obsessus erat Adalbero in Wirzburg civitate ab imperatore, et non poterat adduci ad pacis conditionem, sive per episcopos, sive per principes regni, qui erant cum imperatore, dicens, se quidem posse mori, non flecti, ut vellet umquam sponte sua regem Henricum (*a communione Catholica rescissum*) videre, vel alloqui. *Subdit ibidem, nec immerito, Calles, opinari se, eam animi constantis spectem morisse Henricum regem (nam virtus vel invidis placet) ut, quod ibidem addidit Waltramus, Adalberonem liberum ex urbe dimitteret.* Adalbero, inquit Waltramus, accepta abeundi licentia de civitate Wirzburg, cum ad pacis conditionem flecti non potuisset, in dilectum sibi Montem Vini recessit, ibique anno ab Incarnatione Domini MXC obiit.

AUCTORE
C. S.

malens epi-
scopatu suo
carere, quam
consentire
excommuni-
catis,

99 Expulso e civitate Herbipolensi Episcopo, Meinhardus, seu Meginhardus, ejusdem episcopatus invasor, in eam reductus fuit, tenuitque usque ad annum 1088, quo mortuus successorem habuit suae factionis hominem Emehardum, anno sequenti die 8 Kalendas Augusti, si recte signavit *Chronici Wirceburgensis Baluziani auctor apud Eckhardum. Urspergensis et illius mortem, et hujus successionem eodem anno memorat*: Anno Domini, inquit, MLXXXVIII, Meginhardus episcopus Wirceburgensis obiit, cui Emehardus successit, vivente adhuc Adalberone. *Poeta, silente rursus anonymo Lambacensi in Vita, scribit, Adalberonem post Meginhardi obitum rursus invitatum fuisse, ut episcopatum suum resumeret, sed infidam sortem jam satis expertum, recusasse, placidamque in Lambacensi, quod considerat, monasterio vitam episcopalibus infulis praetulisse. Poetam audiamus. Sic canit*:

E

et post mor-
tem duorum
suae sedis in-
vasorum

F

in eadem in-
victus persti-
titi sententia.

100 Tum rursus viduam venerandus Adalbero sedem
Sumat, sollicita multorum voce rogatur.
Ille sed exhorrens dubiae ludibria sortis,
Ut qui his fuerit justo spoliatus honore,
Vota petitorum rapidis dedit irrita ventis.
Perplacet aetheris reliquum traducere tem-
pus
Obsequiis, sanctas quae struxit Fratribus
aedes
Concordi innocuae sociatum foedere vitae.

His favet Waltramus, schismaticus, ut diximus, episcopus Naumburgensis, ex quo Calles noster in Annal. Eccles. Germ. narrat, Adalberonem, aliquando ab Henrico rege amica legatione ad custodiam gregis sui invitatum, oblatam conditionem respuisse. At fuerit sine omni dubio invitationi ea addita conditio, ut ille ab Apostolicae Sedis partibus accederet ad schismaticas, quas cano pejus ac anque merito odorat, quemadmodum ex praemissis quilibet colliget. Quam ob rem existimo ego, eum non tam beati otii apud Lambacenses

AUCTORE
C. S.

bacenses desiderio, quam religione ductum, ad sedem suam redire respuisse. Hoc ipsum etiam liquet ex illiusmet epistola anno 1089 data, Vitaeque eadem inserta, quae sic incipit: Altmano... Adalbero, Dei gratia Herbiapolensi ecclesiae praefectus, licet nunc violentorum manu injuste eiectus. Quomodo autem sic scribere ipse potuit anno 1089, si jam ab anno 1086, salute religione sua, eidem ad sedem suam liber patuerit regressus?

Anno 1090
die 6 Octobris

101 Perrexit igitur in fide constans Antistes apud Lambacenses suos commorari, apud quos et vita functus et sepultus est. Pauca vero, quae ab eo interim gesta novimus, supra retulimus; atque inter haec fuisse ostendimus Lambacensis ecclesiae dedicationem, post cuius sollemnitate narrationem subdit biographus, ad Beati mortem festinans: Secundo deinde anno beatus praesul Adalbero migravit ad Dominum. Poeta annum mortis illius, mensemque ac diem clarius expressit his duobus versibus:

Octobris sexto divina a Prole redemptus
Mille annos, deciesque novem cum volveret orbis.

B

Ex poeta ergo obiit ille anno 1090, die 6 Octobris. De tempore emortuali conveniunt aliquot melioris notae chronologi antiqui, alii aliis explicatiis, inter quos Conradus Urspergensis in suo ad eundem annum Chronico ait: Adalbero, Wirzburgensis, de sede sua jam diu depulsus, in Baioaria moritur, ibique in monasterio suo Lambach sepelitur. Praevertant ipsi, tum alii, tum scriptor eidem Beato synchronus, Bertoldus presbyter Constantiensis in Appendice ad Hermannum Contractum, editionis Urstitti ad eundem annum breve quidem, sed insigne ipsi elogium texens, quale huc transfero.

Lambaci ex-
sul moritur
anno

102 Adalbero, reverendae memoriae Wirzburgensis episcopus, unus de antiquioribus episcopis, in causa S. Petri strenuissimus (adversus) Guibertum, et ejus complices, post multa pericula, persecutiones et exilia, quae pro Christo libentissime passus est, in bona confessione diem clausit extremum in praedio suo, quod Laubac vocatur. Jam dedi supra num. 53, ubi de initio episcopatus ipsius egi, locum Annalistarum Saxonis, in quo idem annus, mensis ac dies assignantur, aliisque notae chronicae tam accuratae adduntur, ut nihil certius possit desiderari. Ne actum agam, consule dicta ibidem. Cum hisce omnibus apprimè etiam conveniunt biographus, ipsum secundo post dedicatam Lambacensem ecclesiam anno obiisse, dicens verbis num. 101 datis, si hanc dedicationem die 18 Kalendas Octobris anni 1089 celebratam cum Pezio legamus, secus, si cum Joanne abbate, anno 1088. Ut enim die 6 Octobris anni 1090 solum currebat annus secundus a 18 Kalendas Octobris, seu a die 14 Septembris anni 1089, ita eodem die Octobris anni 1090 currebat annus tertius a dicto die 14 Septembris anni 1088. Haec annotasse juvabit, ut hinc etiam solide confirmetur, quae de dedicatione ecclesiae Lambacensis anno 1089 affigenda superius disserui.

episcopatus
sui quadra-
gesimo sexto,

105 Ceterum de die emortuali biographus quoque consentit, in Libello Miraculorum apud me num. 57 asserens, anniversarium ipsius Beati diem apud Lambacenses coli solitum octava die Angelorum, quae die 6 Octobris celebratur. Consentit denique etiam recentior Catalogus episcoporum Herbiapolensium, a me jam crebro laudatus,

qui ejusdem elogium claudit his verbis: Restitutus (in episcopatum suum) iterumque eiectus, in monasterium Leimbacense secessit, ibidemque post XLV annos varia fortuna in episcopatu actos cum fama sanctitatis obiit anno MXC, die VI Octobris, majorum suorum in tumulo in dicto monasterio illatus. Quadraginta quinque in episcopatu exactos annos, quibus annumerandi sunt, quos in exsilio exegit, atque interim substitutos habuit, Meginhardum et Enehardum, ei etiam tribuit anonymus monachus Erphesfordiensis in Additionibus ad Lambertum Schafnaburgensem. Ejus verba accipe: Adalbero Wurtzburgensis episcopus obiit. Vixit autem in episcopatu annos XLV, menses III. Sed omnium accuratissime ejusdem sedis tempus signavit Annalista Saxo, cujus verba recitari num. 55, cuique plane consonat Chronicon Wirzburgense Baluzianum apud Eckhardum in Historia Franciae Orientalis tom. I, pag. 815.

etate gravis
et meritis,

104 In hoc ad eundem annum 1090 pariter legitur: Domnus Adalbero, XX post beatum Burchardum sacrosanctae Wirzburg, ecclesiae episcopus, III Kal. Julii constitutus, vixit in episcopatu annos XLV, menses III, dies VII. Obiit II Nonas Octobris. Ini, si placet, computum, exactissimum reperies, ut jam dixi loco mox citato. Ex dictis collige, Adalberonem, qui, ut jam alibi observavi, nusquam legitur admodum juvenis ad episcopatum pervenisse, quem tribus supra quadraginta quinque annos mensibus tenuit, octogonarium circiter, ac forte etiam paulo majorem fuisse, dum obiit. Certe grandævum illum mortuum esse, indicant Bertholdus Constantiensis, et poeta noster, a quorum primo unus de antiquioribus episcopis vocatur, ab altero fessus tardusque senilibus annis obiisse asseritur. Magni Viri laudes per hujus Commentarii deursum ex vetustis scriptoribus jam recensui, inter quos ipse quoque, qui cum pessime oderat, Waltramus schismaticus episcopus Naumburgensis fidem et invictam constantiam, dum maledicere conabatur, vel invitus celebravit; ac praeterea, teste Sigismundo Calles, alio in loco fassus est, eundem praecleariorem fuisse ceteris suae partis (Catholicae) episcopis et nobilitate pariter et scientia, ac religione simul et aetate, utpote, qui jam obierit quadragessimum annum ordinationis suae.

ibidemque se-
pultus claret
miraculis.

105 Sepultus autem est in sua Lambacensi ecclesia, in familiae monumento, quem locum sibi elegerat, tum ut in monasterio a se condito, sicut olim juvenis promiserat, supremam carnis resurrectionem exspectaret; tum ut impleret omen, quod e lapsa ex episcopali suo annulo, dum eandem ecclesiam consecrabat, gemma ceperat, ad populum conversus dicens: Haec requies mea in seculum seculi: hic habitabo, quoniam elegi eam; uti legitur in Vita recedenda num. 51. Non defuisse ad ipsius sepulchrum miracula, auctor poeta est, Vitam metricam sic claudens:

Praemia nec meritis hic desunt, namque mi-
raclis

Non dubiam testata fidem monumenta reful-
gens

Optatamque aegris reddunt consulta salutem.
Quae tamen haec miracula fuerint, non explicat; forte tamen non alia hic indicavit, quam quae ex anonymo ejusdem B. Adalberonis biographo recitabimus; verum hic, praetermissis antiquioribus, solum recensuit ea, quae suo tempore sub finem

A *fnem sæculi XII, et inchoato XIII contigisse compererat.*

Epitaphia de illo inventa in codice Lambacensi

106 Hieronymus Pexius tom. II Script. rerum Austriacarum, post Vitam metricam, Rhythmumque, Antiphonam et Orationem, de quibus consule hujus Commentarii § 4, tria edidit B. Adalberonis epitaphia metrica ex cod. Ms. Lambacensi, quæ tamen, an unquam ipsius tumulo inscripta, aut publice appensa fuerint, non edicit; quod nec mihi verisimile apparet. At quæcumque sint, ea accipe. Primum sic habet.

En pater electus Adalbero pulvere tectus,
Virtutum cumulo vivit in hoc tumulo.

Vivere dicendus, nec erit sub morte tenendus,

Cui, dum vivebat, vivere Christus erat.
O Pastor qualis! O gloria Pontificalis!

O lux Ecclesiæ, gemma, decus patriæ!

Herbipolis gaude, tanto de Præsule plaude;
Nos celebrare pias sufficit exequias.

Octobri nona datur expectata corona,

Dum via grandis eum transtulit ante Deum.

In penultimo versu manifestus est error chronologicus: nemo enim veterum aut etiam recentiorum scripsit, B. Adalberonem die IX Octobris obiisse, sed omnes, pridie, vel II Nonas, seu die VI Octobris. Si epitaphii auctori incommodum erat verum illius mortis diem suo versu exprimere, omittere præstabat, quam falsum signare.

subinde vitiosa.

107 Alterum, quod ibidem sequitur, etiam magis vitiosum est. En illud.

Hic jacet in tumba Adalberonis beati

Corpus, Fundatoris nostri, ac Herbipolensis Præsulis, qui signis claruit multis, quoque annis

Mille transactis obiit denisque peractis.

Ad ultimum versiculum observat ista editor Pexius: Verbum DENIS inductum est est in Ms., et supra id hic numerus 19 legitur. At vel sic vitiosus annus mortis exprimitur, qui, ut qualicumque carmini adaptaretur, sic potius indicandus erat:

Mille transactis obiit denisque novenis.

Constat enim ex dictis, beatum Episcopum, non anno 1091, sed 1090 obiisse. Tertium denique ibidem tale est:

Quicumque has nostras peregrinus tendis ad aedes,

C Hancque meam tumbam noscere forte volens:

Sum comes ex Lambach, cui nomen Adalbero quondam,

Inclytus et præsul Herbipolensis eram.

* i. e. Herbipoli

Heinricus cæsar Francorum depulit urbe*,
Pontificem summum quando secutus eram.
Hinc ego sub patriæ cogebam pergere fines,
Fundavi hocque sacrum monte monasterium.

Quod, rogo, si poteris, parvo cum munere dones;

Ut tibi sidereum det Deus ipse polum.

VITA,

Auctore anonymo monacho
Lambacensi sæculi XIII
inchoati,

Ex editione Hieronymi Pexii
tomo II Scriptorum
Rerum Austriacarum.

PROLOGUS.

Inter cætera rudimenta sua Apostolus ait: « Christus heri et hodie, ipse et in secula seculorum a. » Et Joannes: « Qui erat, et qui est, et qui venturus est. » Per hæc tria distinctionis membra, tria intelligimus tempora, præteritum, præsens, et futurum, per quæ mundus partim evolutus est, evolvitur et evolvetur. In præterito enim tempore, post patriarcharum et prophetarum, ante Legem, et sub Lege, glorificationem, Christus Apostolos vocavit et justificavit, martyres sanguine purpuratos coronavit, confessores, heremitas, anachoritas, qui carnem suam crucifixerunt cum vitis et concupiscentiis, in gloria æterna beatificavit, virgines felici consummatione assumpsit, denarioque vitæ remuneravit. Hodie autem, id est, in præsentem tempore, usque ad novissimum electum, qui in fine mundi nasciturus est, cottidie non desinit vocare, quem vult, justificare, quem vult, beatificare, quem vult, signis clarificare, quem vult, ut restaurentur ruinae, et ædificentur muri Hierusalem, donec impleatur numerus electorum in superna felicitate locandus, qui numerus soli Deo est cognitus, de quo Johannes ait: « Vidi turbam magnam, quam dinumerare nemo poterat b. » et ipse ait: « Reliqui mihi » septem millia virorum, qui non curvaverunt » genua ante Baal c. » Finitum pro infinito d. Sic, sic ludit in humanis divina potentia rebus. Mundus in maligno positus est. Et mundus in immundo nequit ullus vivere mundo, nisi, quem Deus elegerit de mundo, et posuerit, ut erat, et fructum afferat: tamen non minus potest Deus nunc, quam tunc, non minus sanctificat, quem vult, nunc, quam tunc, ubi vult, et quando vult.

2 Pleraque Sanctorum Gesta, Vitæ et Passionum eorum inveniuntur in Gestis Pontificalibus, pleraque in Ecclesiasticis Historiis, pleraque in authenticis Cronicis. Ibi omnia, flores e et lucernæ ecclesiarum, qui suo tempore fulgebant in Ecclesia, ut sol et luna, ut splendor firmamenti, illustri stylo depinxerunt, et posteris memoriter et æternaliter retinenda tradiderunt. Philosophi, ut humanæ sapientiæ tutius liberiusque studerent, omnia sua quidem ex eis f reliquerunt; omnem conatum, omne desiderium suum ad discendam, postea ad docendam sapientiam transtulerunt; cursus, vias, virtutes siderum

Malta Electorum Dei gesta

a

E

b

F

c d

multi scripserunt, alii profana et parum utilia

e

f